

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/193

Karar No.:1964/9

Karar tarihi:29/1/1964

Resmi Gazete tarih/sayı:11.6.1964/11725

Dâvacı : Türkiye İşçi Partisi

İptal dâvasının konusu :

Türkiye İşçi Partisi tarafından 28/2/1963 gününde verilen dâva dilekçesinin 16 ncı sahifesinde 1/3/1926 günlü ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun değişik 143 üncü maddesinin Anayasa'nın 11 nci ve 29 uncu maddelerine, 17 nci sahifesinde de yine 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinin Anayasa'nın 11, 19, 20 ve 21 inci maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi istenilmiştir.

İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca 11/3/1963 günü yapılan ilk incelemede :

1- Türkiye İşçi Partisi Merkez Yönetim Komitesinin, Parti Tüzüğü'nün 17 nci maddesinde belirtildiği veçhile, Partinin en yüksek merkez organı olduğu anlaşıldığından bu organın iptal dâvası açılması konusunda karar vermiş olmasının 22/4/1962 gün ve 44 sayılı kanunun 25 inci maddesinin 1 numaralı bendine uygun olduğuna Üyelerden İsmail Hakkı Ülkmen, İbrahim Senil, Celâlettin Kuralmen ve Muhittin Gürün'ün dâva açma kararının Parti Tüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca Partinin en yüksek merkez organı bulunan Genel Yönetim Kurulunca ve Şemsettin Akçoğlu'nun da Partinin en yüksek organı olan Büyük Kongrece verilmesi gerektiği yolundaki muhalefetleri ile ve oyçokluğu ile,

2- Dâva dilekçesinde muhtelif kanunlarla ilgili maddelerin iptalinin istenilmiş olması, dâvaların çözümlenmesini güçleştireceğinden her kanuna ilişkin madde veya maddeler için örnekler çıkarılmak suretiyle ayrı birer dosya düzenlenmesine ve dâvaların böylece ayrılmasına oybirliği ile,

3- Dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşıldığından işin esasının incelenmesine oybirliği ile,

Karar verilmiştir. Esasın incelemesi :

1- 1/3/1926 gün ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun iptali istenilen değişik 143 üncü maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına 28/17 1964 gün 1963/128- 1964/8 sayı ile karar verildiğinden ve ortada bu görüşten dönülmesini gerektiren bir durum da bulunmadığından Başkan Sünuhi Arsan ve Üyelerden Rifat Göksu, İsmail Hakkı Ülkmen, Şemsettin Akçoğlu, İbrahim Senil, İhsan Keçecioğlu ve A. Şeref Hocaoglu'nun muhalefetlerine karşı bu madde hakkındaki dâvanın reddi gerektiği üyelerin çoğunluğu tarafından savunulmuştur.

2- 1/3/1926 gün ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesine ilişkin dâvaya gelince :

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinin birinci fıkrasında ayrı ayrı üç fiil suç olarak kabul edilmektedir. Bunlar :

Esas No.:1963/193

Karar No.:1964/9

a) Kanunun cürüm saydığı bir fiili açıkça övmek veya iyi gördüğünü söylemek,

b) Halkı Kanuna itaatsizliğe tahrik etmek.

c) Cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik etmektir.

Dâva dilekçesinin bu madde ile ilgili sayfeleri dikkatle okunduğu zaman davacı Türkiye İşçi Partisinin, maddede suç unsurlarının seçik ve ayık olarak belirtilmediğini, keyfi uygulamaya yer verecek ve bilimsel araştırmaları engelleyecek nitelikte bulunduğunu, maddenin bu sebeple iptali gerektiğini ileri sürdüğü görülmekte isede; aynı sahifenin üs kısımlarında sadece bu maddedeki (Cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik etmek) fiili üzerinde durulmakta ve bu fiilin suç sayılmasının Anayasa'ya aykırı bulunduğu açıklanmaktadır. Maddenin suç saydığı diğer fiiller hakkında her hangi bir iddia ve istekte bulunulmamaktadır.

Bu durumu gözönünde tutan çoğunluk görüşmelerin yalnız (Cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik etmek) cürmü üzerinde yapılmasını uygun görmüştür. Üyelerden Şemsettin Akçoğlu, A. Şeref Hocoğlu, Celâlettin Kuralmen ve Muhittin Gürün ise maddenin tümünün iptali istenildiğinden görüşmelerin ona göre yapılması gerektiğini söyleyerek çoğunluk kararına katılmamışlardır.

1/3/1926 gün ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinin birinci fıkrası yukarıda belirtildiği gibi cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik; suç saymakta ve cezalandırmaktadır.

9/7/1961 tarih ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sında böyle bir fiilin suç sayılmasını engelliyen her hangi bir hüküm yoktur. Dâvanın haklı olduğunu göstermek için dayanılan Anayasa maddeleri de hiçbir suretle davacı partiye hak vermemektedir. Davacı partinin suç unsurlarının seçik ve ayık olarak belirtilmediği, keyfi uygulamaya yer verecek ve bilimsel araştırmaları engelliyecek nitelikte bulunduğu ve bu bakımdan Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki iddiasının aksine (Cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik .....) den ibaret olan suç unsurları 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinde açık bir şekilde belli edilmiştir. Bu maddenin Anayasa'nın teminat altına aldığı temel hakları ortadan kaldırdığı yolundaki iddia yersizdir. Cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrike müsaade etmek, vatandaşlar arasında huzur ve ahengin bozulmasını istemek olur ve böyle bir düşünceye hiçbir yönden yer verilemez. Anayasa'yı hazırlayanlar cemiyetin muhtelif sınıflarını, umumun emniyeti için, tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik etmeyi değil; yurttan güven ve düzenin bozulmasına yer verilmemesini istemişlerdir. Nitekim Anayasa'nın başında yer alan ve metnine dâhil olduğu 156 ncı maddesinde belirtileri "başlangıç" dan da Anayasa koyucusunun bu görüşten yana olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Bütün bu açıklamalar gösteriyorki, cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrike müsaade etmeye Anayasa'nın hiçbir hükmü elverişli değildir. Bu bakımdan da 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan ve (veyahut cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik) i suç sayan hükmü Anayasa'ya aykırı olmadığından buna ilişkin iptal isteğinin reddi gerekir.

SONUÇ :

Esas No.:1963/193
Karar No.:1964/9

1- 765 sayılı Türk Ceza Kanununun değişik 143 üncü maddesine yöneltilen dâvanın yukarıda 1 numaralı bentte yazılı sebepten ötürü reddine Başkan Sünühi Arsan ve Üyelerden Rifat Göksu, İsmail Hakkı Ülkmen, Şemsettin Akçoğlu, İbrahim Senil, İhsan Keçecioğlu ve A. Şeref Hocaoğlu'nun muhalefetleriyle ve oy çokluğu ile;

2- 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinde yer alan (veyahut cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik)i suç sayan hükme ilişkin dâvanın yukarıda 2 numaralı bentte yazılı sebeplerden ötürü reddine oybirliği ile;

29/1/1964 gününde karar verildi.

Başkan Sünühi Arsan	Üye Rifat Göksu	Üye İsmail Hakkı Ülkmen
Üye Şemsettin Akçoğlu	Üye İbrahim Senil	Üye İhsan Keçecioğlu
Üye A. Şeref Hocaoğlu	Üye Salim Başol	Üye Celâlettin Kuralmen
Üye Hakkı Ketenoęlu	Üye Fazıl Uluocak	Üye Avni Givda
Üye Muhittin Gürün	Üye Lûtfi Ömerbaş	Üye Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

17/4/1964 günlü ve 11685 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Mahkememizin 28/1/1964 gün ve esas 1963/128 ve K/1964/8 sayılı kararı altındaki müşterek muhalefet şerhinde açıklanan sebeplere dayanarak Türk Ceza Kanununun değişik 143 üncü maddesinin Anayasa'nın 29 ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerektiği kanısı ile çoğunluk kararına muhalifiz.

Esas No.:1963/193
Karar No.:1964/9

Başkan
Sünuhi Arsan

Üye
Rifat Göksu

Üye
İhsan Keçecioğlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
A. Şeref Hocaoglu

MUHALEFET ŞERHİ

1- Dâva, Türkiye İşçi Partisinin 44 sayılı kanununun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının 1 sayılı bendinde gösterilen yetkili organı tarafından açılmamıştır.

Bu kanaati doğuran sebepler 29/4/1963 tarihli ve E : 1963/190 K : 1963/100 sayılı kararda münderiç muhalefet şerhinin birinci maddesinde açıklanmıştır.

2- Türk Ceza Kanununun değişik 143 üncü maddesinin Anayasa'nın 29 uncu maddesi hükmüne aykırı olduğuna dair görüş ve düşüncelerim esas 1963/128-Karar 1964/8 sayılı karar altındaki muhalefet şerhimde açıklanmıştır.

Bu sebeplere binaen dâvanın kabulüne ve Türk Ceza Kanununun değişik 143 üncü maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına dair çoğunluk kararına muhalifim.

Üye
İ. Hakkı Ülkmen

MUHALEFET ŞERHİ

1- Dâvada, Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinin iptali istenmiştir. Tetkikatın, davacının isteğine göre bu maddenin tümü üzerinde yapılması gerekir. İleri sürülen gerekçeye dayanılarak maddenin bazı hükümleri inceleme dışında bırakılamaz.

22/4/1962 tarihli ve 44 sayılı kanununun 28 inci maddesi gereğince mahkememiz ileri sürülen gerekçelerle değil istekle bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçelerle de karar verebilecektir.

Davacının dayandığı gerekçelere göre dâvanın sınırının daraltılması hakkındaki düşünceye iştirak etmiyorum.

2- Türk Ceza Kanununun değişik 143 üncü maddesi hükmü 17/4/1964 tarihli ve 11685 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 27/1/1964 tarihli ve esas 1963/128, karar 1964/8 sayılı karar altındaki

Esas No.:1963/193
Karar No.:1964/9

müşterek muhalefet şerhinde yazılı sebeplerle Anayasa'ya aykırı olduğundan kararın 1 numaralı bendine muhalifim.

Üye

Şemsettin
Akçoğlu

MUHALEFET ŞERHİ

1- İl İdaresi Kanununun bazı maddelerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla açılmış bulunan bir dâva üzerine Anayasa Mahkemesince verilerek 2/8/1963 günlü ve 11470 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış bulunan 20/5/1963 günlü ve 1963/115-174 sayılı karara ait muhalefet şerhinin 1 numaralı fıkrasında belirtildiği gibi bu dâva da, Türkiye İşçi Partisinin dâva açmağa kanunen yetkili olan en yüksek merkez organı tarafından açılmamış olduğundan reddi gerekmektedir.

2- 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 143 üncü maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı, daha önce, Anayasa Mahkemesinin 28/1/1964 günlü ve 1963/128-1964/8 sayılı kararı ile tesbit edilmiş olduğundan kesin olan bu karar karşısında konunun yeni baştan incelenerek istemin esası hakkında yeniden karar verilmesine Anayasa'nın 152 nci maddesinin son fıkrası müsaade etmemektedir.

Bu hususta daha geniş bir açıklama, Anayasa Mahkemesinin 10/3/ 1964 günlü ve 11652 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış bulunan 25/10/ 1963 günlü 1963/148 - 256 sayılı kararına ait muhalefet şerhinde yapılmıştır. Bu sebeplerle kararın bu kısmında uygulanan usule muhalifiz,

3- Mahkememiz, bu dâvanın Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesi ile ilgili olan kısmını; maddedeki (Cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik etmek) suçunu belirten hükmüne karşı açılmış sayarak incelemenin sadece bu hükme yöneltmesine ve maddenin diğer hükümlerinin inceleme dışında bırakılmasına karar vermiş bulunmaktadır.

Halbuki İşçi Partisi tarafından çeşitli kanunların ve bu arada Türk Ceza kanununun bahse konu hükümlerinin iptali için bir tek dilekçe ile açılmış bulunan dâvanın esas dosyasındaki kâğıtlardan, mahkememizce dâva açmağa yetkili sayılmış olan İşçi Partisi Merkez Yönetim Komitesinin 14/2/1963 günlü ve 69 sayılı kararında, Anayasa'ya aykırı olmaları sebebiyle haklarında iptal dâvası açılmasına karar verilen hükümler meyanında 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesi, herhangi bir sınırlama yapılmamış olarak mutlak bir surette yazılı bulunmaktadır.

Keza, 28/2/1963 gününde Anayasa Mahkemesi Kalemine kaydedtirilmiş bulunan dâva dilekçesinin baş tarafında (İstek konusu) satırbaşlığı altındaki kısımda yine herhangi bir kayıt konulmaksızın, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 312 nci maddesinin Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle iptali istenildiğinin yazılı olduğu görülmektedir.

Her ne kadar dâva dilekçesinin bu madde ile ilgili bulunan açıklama kısmında, yani dâvanın sırf bu maddeye ait bulunan gerekçesinde 312 nci maddede yer alan suç unsurlarından (..... cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik

Esas No.:1963/193

Karar No.:1964/9

eyleyen kimse) şeklinde yazılı olan suç unsurunun Anayasa'nın 11, 19, 20 ve 21 inci maddelerine aykırı olduğu iddia ve izah edilmekte ise de bu izahatın sonu (Anayasa'mızın yukarıda sözü geçen maddeleriyle çelişme halinde olan T. C. K. nun 312 nci maddesinin iptali gerekmektedir), suretinde nihayetlenmektedir.

Bu suretle açılmış olan dâvanın Mahkememizce yapılan ilk incelemesinde; dâva dilekçesindeki iptal isteminde ve gerekçesinde herhangi bir eksiklik görülmeyerek olduğu gibi kabul edilmiştir.

Dâvanın esası hakkındaki bu kararımızda ise, dâva dilekçesindeki, maddenin tüm olarak iptalinden ibaret olan, esas istem bir tarafa bırakılarak iptal talebinin gerekçesinde belirtilen bir kısım hüküm, esas istem olarak kabul edilmekte ve bu sınır içerisinde kalınmak suretiyle inceleme yapılması uygun görülmüş bulunmaktadır.

Halbuki Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı kanunun 28 inci maddesi, Mahkememizi; açılan iptal dâvasında istem ile bağlı tuttuğu halde davacı tarafından ileri sürülen gerekçeye dayanmaya zorlamamaktadır.

Bu duruma göre, dâvanın çözümünde mahkememize düşen görev, iptali istenilen 312 nci maddenin tümünü, Anayasa hükümleri karşısında incelemeyi geçirerek gerekli kararı vermektir ibaret bulunmaktadır.

Mahkememiz ise dilekçenin gerekçesini esas istem sayarak incelemeyi sadece gerekçede belirtilen noktaya hasretmekle dâvanın konusunu, dâva dilekçesindeki açık istek hilâfına daraltmış bulunmaktadır.

Bu sebeplerle incelemenin, söz konusu 312 nci maddenin tümü üzerinde yapılmayarak bu maddede yer alan "cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik etmek" hükmüne hasredilmesi doğru değildir.

Yukarıdaki yazılı sebeplerle karara muhalifiz.

Üye
A. Şeref Hocaoğlu

Üye
Muhittin Gürün

1 ve 3 ncü fıkralara iştirak etmekteyim

Üye
Celâlettin
Kuralmen